

Francie, USA a cesta vpřed pro západní Afriku

Ni nationalinterest.org/feature/france-us-and-way-forward-west-africa-206159

27. ledna 2023

Předpokládejme, že bychom měli zakreslit do mapy postup dvou džihádistických povstání v Africe: islámského povstání v Maghrebu a povstání Boko Haram. První z nich začal v Alžírsku po alžírské občanské válce v roce 2002 a od té doby se rozšířil na východ do Libye, na severozápad do Maroka, na jihozápad do Mauretánie a na jih do Mali. Druhé povstání začalo na extrémním severovýchodě Nigérie a od té doby se rozšířilo na východ do Čadu, na sever do Nigeru a na západ do Beninu. Kdyby to člověk udělal a zastínil každou zemi podél cesty, viděl by, že oběma povstáním stojí v cestě jediná, málo známá země, která brání jejich expanzi a odděluje jejich bojovníky v poli. Tou zemí je Burkina Faso.

Minulý víkend vojenská vláda Burkiny Faso požadovala, aby Francie stáhla svých posledních 400 vojáků speciálních jednotek ze země. Francie ponechala bojovníky v Burkině Faso po nedávné sérii stažení vojsk z kontinentu, aby pomohla v boji proti džihádistickým povstalcům. Současná vojenská vláda Burkiny převzala moc září 2022 při převratu proti staré vojenské vládě kvůli jejímu selhání při zvládnutí národního povstání. Stejně tak předchozí vojenská vláda převzala moc v lednu 2022 pučem proti bývalému prezidentovi Roch Marc Christian Kaboré kvůli jeho selhání při zvládnutí povstání národa. Francouzské jednotky v Burkině Faso vyslal francouzský

prezident François Hollande v roce 2013 na žádost Mali poté, co džihádistické skupiny obsadily severní polovinu země. Navíc se francouzské jednotky ukázaly jako efektivní. V roce 2014 Francie zahájila operaci Barkhane a během jednoho roku zastavila zisky džihádistů a uvěznila povstalce do několika odlehlých kapes hluboko ve vnitrozemí země. Pokud poslední francouzští vojáci odejdou do měsíce, jak požadovala nová vláda Burkinabe,

Bez nadsázky lze říci, že osud celé Afriky může viset na vlásku. Jak se vyvine Burkina Faso, bude tomu tak i na kontinentu.

Jižní polovina Burkiny Faso leží v bujně súdánské savaně. Tato savana je typ krajiny, který si většina Američanů spojuje s Afrikou – bujnou tropickou pastvinou rozbitou stromy a keři. Severní polovina Burkiny Faso však leží v Sahelu, který se táhne napříč africkým kontinentem, od Atlantského oceánu na západě až po Rudé moře na východě. Sahel sousedí se saharskou pouští a často se objevuje v globálních zpravodajských cyklech kvůli mnoha hladomorům a suchům způsobeným jejím drsným, polosuchým klimatem. Je důležité připomenout, že většina afrických zemí má pouze období dešťů a sucha. Období sucha v savaně znamená, že stromy ztrácejí listy, keře se zmenšují a trávy usychají, aby se s příchodem dešťů ve větší míře odrazily. V Sahelu však

Stejně jako savana v Súdánu se hemží exotickou divočinou, Sahel překypuje lidmi; region skutečně obsahuje země s nejvyšší porodností na světě. Tato vitalita také vedla k znepokojivému trendu, díky kterému Sahel získává většinu své proslulosti. Džihádistické povstalecké skupiny se potulují po izolovaných osadách regionu, terorizují civilisty a hledají rekruty. Klimatická volatilita Sahelu pomáhá džihádistům v tomto druhém úsilí, protože zoufalí mladí muži bez jiného zdroje zaměstnání mohou v těchto džihádistických skupinách snadno vidět řešení své ekonomické nejistoty. Když je džihádismus jedinou show ve městě, AK-47 se stává stravenkou.

Vláda Burkinabe se tradičně vyrovnávala s obrovským rozdílem mezi svými dvěma hlavními biogeografickými regiony a jejich obyvateli tím, že uplatňovala jednoduchou politiku: v období dešťů maximalizovat zemědělskou a pastevskou produktivitu země, zejména na úrodném jihu, a využívat daně a další zaměstnává pracovníky na severu během období sucha, aby se nestali cílem džihádistických skupin. Za prezidenta Blaise Compaorea, který převzal moc v roce 1987 a odstoupil během ústavní krize v roce 2014, tato politika zmírnila sezónní přechody a zajistila mír a stabilitu. Compaore se také těšil produktivním vztahům s regionálními islámskými organizacemi a podařilo se mu pokojně osvobodit mnoho rukojmích. Nicméně, Compaoreova administrativa trpěla selháním v plánování nástupnictví: snažil se přilnout k moci ústavním dodatkem a nestanovil, jak pokojně potlačit protesty v případě veřejného povstání. Během týdnů od navrhovaných změn neměl Compaore jinou možnost, než odstoupit a umožnit vojenské vládě, aby převzala moc.

Poté, co Compaore odstoupil, Burkina Faso prošla šesti krátkodobými správami. Během tohoto období soupeřící uchazeči o prezidentský úřad bránili hladkému vybírání a utrácení vládních prostředků na zmírnění klimatických problémů a jejich politických důsledků. Přesná chronologie toho, co se stalo potom, je komplikovaná kvůli počtu zapojených povstaleckých skupin a jejich tendenci se slučovat, rozdělovat a přestavovat, ale výsledkem je, že povstalci se do severní Burkiny Faso přesunuli z Mali a přidali tak divadlo k islamistickému povstání v Maghrebu a vystavení dříve stabilní země řádění oportunistických militantních skupin. Mezitím Nigérie, která od roku 2009 čelila ničivému občanskému konfliktu, když Boko Haram zahájila svou vzpouru proti nigerijské vládě s úmyslem založit islámský stát – došlo k eskalaci konfliktu s Boko Haram, když džihádistická skupina slíbila věrnost Islámskému státu, unesla 276 školáček a zahájila každodenní kampaň útoky proti křesťanům a vládním úředníkům. Během té doby Francouzi vedená operace Barkhane zaměstnala tisíce francouzských a spojeneckých

afrických vojáků, aby zatlačili proti militantním skupinám. Ukázalo se to úspěšné, dokud v roce 2021 malijský převrat nepřiměl Francii k útlumu Francouzi vedená operace Barkhane zaměstnala tisíce francouzských a spřízněných afrických vojáků, aby zatlačili proti militantním skupinám. Ukázalo se to úspěšné, dokud v roce 2021 malijský převrat nepřiměl Francii k útlumu Francouzi vedená operace Barkhane zaměstnala tisíce francouzských a spřízněných afrických vojáků, aby zatlačili proti militantním skupinám. Ukázalo se to úspěšné, dokud v roce 2021 malijský převrat nepřiměl Francii k útlumu ukonečně ukončit operace v Mali.

Nyní, když vláda Burkiny oznámila svou touhu po úplném stažení Francie, se zdá, že bezpečnostní situace se bude dále zhoršovat. Nejhorším scénářem je, že džihádští bojovníci z povstání v Maghrebu by mohli vytvořit oporu v Burkině Faso, vyrojit se přes úzké území Toga, spojit se s povstanci Boko Haram v Beninu a odtud zaplavit jižní Nigérii. Nejlepším scénářem je, že tyto džihádistické skupiny obnoví své staré soupeření místo toho, aby spojily své síly, a věnovaly více času vzájemnému boji než zabezpečování oblastí Sahelu a súdánské savany, aby se připravily na útoky, včetně útoků proti Evropě a Spojeným státům.

Pro zhoršující se bezpečnostní krizi v západní Africe neexistují snadná řešení ani zřejmé cesty vpřed. Situaci ještě zkomplikuje tvrzení ghanského prezidenta Nana Akufo-Addo, že vláda Burkinabe najala Wagner Group, aby pomáhala v boji proti džihádistům. Pokud je to pravda, taková dohoda by mohla urychlit další eskalaci mezi Západem a Ruskem. Navíc Spojené státy a jejich spojenci měli být pokořeni chaotickým stažením z Afghánistánu a měli by přistupovat k jakémukoli dlouhodobému vojenskému zapletení opatrně.

Spojené státy a jejich spojenci by však možná udělali dobře, kdyby použili strategii, která se zdá být samozřejmá, ale nepřitáhne stejnou pozornost jako vojenská reakce: ekonomické pobídky. Francouzi a jejich západoafričtí partneři se zatím snažili snížit počet džihádistických bojovníků tím nejtradičnějším způsobem: zabíjením.

Historickou analogií se zdá, že současná francouzská válka proti džihádismu v západní Africe připomíná francouzské tažení v Egyptě a Sýrii v letech 1798 až 1801. Navzdory řadě raných úspěchů za Napoleona neměli Francouzi nakonec jinou možnost, než stáhnout svou Armée d'Orient pro nedostatek vojenské a materiální podpory. Operace Barkhane se snažila navázat na úspěch operace Serval, ale selhala ze stejných důvodů.

Místo toho by si Francouzi měli připomenout jinou epizodu: vikingské obléhání Paříže v devátém století. Poté, co se ukázalo, že franští nástupci Karla Velikého nejsou schopni odradit vikingské útoky, Vikingové nabyli smělosti a poprvé se usadili v dlouhém obléhání místo toho, aby podnikli jeden ze svých obvyklých nájezdů. Franský král Karel Tlustý se nakonec rozhodl zaplatit Vikingům 700 liber ve stříbře, aby se vzdali svého obléhání a místo toho zaútočili na odbojnou oblast franské říše. Ačkoli boje a nájezdy hrály klíčovou roli ve vikingském náboženství a kultuře, měly vikingské nájezdy také jasné ekonomické motivy. V Sahelu, kde je AK-47 něco jako jídelní lístek pro zoufalé mladé africké muže tak, jako kdysi bojová sekera bývala lístkem pro zoufalé mladé skandinávské muže, možná není nutné zabíjet povstalce, pokud je možné odradit samotné povstání. Přímé platby v hotovosti za veřejné služby nebo jiné projekty by mohly mít odrazující účinek, stejně jako granty na zakládání malých podniků pro začínající podnikatele nebo sklady krmiv pro pastevece.

Džihádistické povstání v západní Africe se jeví jako neřešitelná dlouhodobá hrozba i jako současné nebezpečí. Spojené státy by přesto měly Francii pomoci formulovat alternativní přístupy k problému, aby se zabránilo opakování stejné chyby a očekávání jiného výsledku. Jedním z klíčových důsledků vikingského obléhání Paříže bylo uznání strategického významu Paříže Franky. Možná současná krize alespoň upozorní Spojené státy a jejich spojence na strategický význam Burkiny Faso, základního pilíře bezpečnosti v Sahelu a západní Africe.

